

Savjetovanje mladih: okvir za provedbu posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade

Urednice:

Gabrijela Ratkajec Gašević i Antonija Žižak

Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Knjiga *Savjetovanje mladih: okvir za provedbu posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade* nastala je kao pokušaj objedinjavanja spoznaja razvijenih kroz različite aktivnosti vezane uz posebnu obvezu uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade. U fokusu je prikaz vrlo specifičnog tipa savjetovanja koje se provodi u posebnim okolnostima i s ciljanom populacijom osoba u dobi od 14 do 21 godine koje su na neki način došle u sukob sa zakonom. Knjiga ima nekoliko ciljeva. Kao prvo, čitatelja nastoji upoznati ili podsjetiti što je to savjetovanje. Stoga se u opisu polazi od definicija i ishodišta tog univerzalnog oblika pomoći te specifičnosti u provedbi savjetovanja s adolescentima. Potom se u knjizi nastoji problematizirati pitanje savjetovanja osoba koje to nisu izabrale vlastitom voljom te, temeljem teorijskih i zakonskih okvira, stručnih iskustava i rezultata ciljanog istraživanja, opisati obilježja posebne obveze koja se temelji na savjetovanju. Treći cilj usmjeren je na praktične aspekte provedbe posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade. Knjigu je pisalo jedanaest autorica, među kojima jedne imaju više iskustva s provedbom savjetovanja, a druge s pisanjem te se na taj način objedinjuje istraživački i praktični pristup u predstavljanju ove specifične teme.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. Prvi dio knjige pod nazivom „*Teorijska ishodišta savjetovanja mladih*“ bavi se ključnim aspektima savjetovanja i obilježja mladih osoba kroz četiri poglavlja. U tako postavljen okvir uključuju se specifičnosti vezane uz savjetovanje koje se provodi u posebnim okolnostima i s ciljanom populacijom mladih osoba koje nisu svojom voljom odabrale biti u procesu savjetovanja. Prvo poglavlje pozornost usmjerava na definiranje savjetovanja kao poma-gačke djelatnosti, na rasvjetljavanje principa na kojima počiva, kao i na različite perspektive koje treba imati na umu kad se govori o ciljevima savjetovanja. Važnosti uspostavljanja odnosa između savjetovatelja i osobe u potrebi za savjetovanjem daje se središnje mjesto u ovom poglavlju. Vrste savjetovanja opisane su temeljem različitih kriterija, pri čemu je značajna pažnja posvećena i grupnom savjetovanju. Poglavlje završava problematiziranjem učinkovitosti savjetovanja. Specifičnosti savjetovanja osoba koje se u savjetovanje ne uključuju svojom voljom tema je drugog poglavlja. Iz rasprave o terminologiji prelazi se na razmatranje obilježja nedobrovoljnih klijenata i zahtjeva koji se postavljaju stručnjacima koji s njima provode različite vrste tretmana, pa i savjetovanje. Opisi prepreka koje se javljaju tijekom tretmana/savjetovanja te etičkih pitanja i pitanja izgradnje kvalitetnog terapijskog odnosa okosnica su središnjeg dijela poglavlja. Tako se predstavljaju osobitosti ovog tipa savjetovanja u odnosu na uobičajeni koncept psihosocijalnog savjetovanja koji podrazumijeva dobrovoljno uključivanje osobe i preuzimanje odgovornosti za sudjelovanje u tom procesu. Dvije međusobno povezane teme, obilježja adolescenata i specifičnosti savjetovanja adolescenata obrađuju se u trećem poglavlju prvog dijela knjige. Radi se o obilježjima poput razvoja

identiteta, izgradnje osjećaja kompetentnosti, važnosti eksperimentiranja i slobode. U drugom dijelu poglavlja ta su obilježja adolescenata podloga za opisivanje specifičnosti procesa savjetovanja s mladima. Uključivanje roditelja u savjetovanje mladih tema je četvrtog poglavlja. U odgovorima na pitanje treba li i kako uključiti roditelje adolescenata u proces savjetovanja nude se različita stručna stajališta. Polazeći od zajedničkih obilježja adolescencije – ambivalentni osjećaji prema roditeljima uz istovremenu potrebu za brigom, podrškom i granicama, naglašava se važnost procjene načina i intenziteta uključivanja roditelja za svaku mladu osobu zasebno.

Drugi dio knjige nosi naziv *Poticanje promjene tijekom provedbe posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade*. Usmjeren je na opisivanje okolnosti u kojima se provodi psihosocijalni tretman i onih dimenzija koje doprinose postizanju planiranih promjena kod mlade osobe. Opisivanje tog procesa utemeljeno je na stručno-teorijskim polazištima i rezultatima istraživanja. Istraženi su i prikazani oni aspekti procesa savjetovanja za koje se pretpostavljalo da najviše doprinose poželjnoj/potrebnoj promjeni, uključujući odnos savjetovatelja i klijenta, ciljeve savjetovanja, sadržaje ili teme savjetovanja, postupke ili intervencije te procjenu ishoda savjetovanja. Slijedom toga drugi dio knjige strukturiran je kroz devet poglavlja. Započinje definiranjem pravnog okvira za provedbu ove posebne obveze odnosno predstavljanjem tri zakona te odgovarajućeg pravilnika koji definiraju provedbu ove posebne obveze. Tako savjetovanje u okviru ove posebne obveze ima unaprijed zadani cilj definiran kao utjecanje na „razvijanje maloljetnikove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti“. Drugo poglavlje drugog dijela postavlja teorijsko i vrijednosno ishodište za sva poglavlja koja iza njega slijede. U fokus stavlja promjenu ponašanja koja bi trebala biti ishod upućivanja u savjetovalište. Predstavljene su koncepti spremnosti na promjenu i spremnosti na tretman, a potom i znanstveno utemeljena strategija za procjenjivanje i povećavanje spremnosti na promjenu tijekom procesa savjetovanja. Naredna četiri poglavlja namijenjena su razradi ključnih aspekata procesa savjetovanja s naglaskom na rad s mladim osobama u tretmanskim uvjetima. Prvo se razmatra značenje odnosa savjetovatelja i osobe uključene u savjetovanje za postizanje promjene u ponašanju. Osobita pažnja posvećena je teškoćama koje se javljaju pri uspostavljanju odnosa, pristupu osobi na prvom susretu te temama koje je, s tom vrstom klijenata, važno proraditi u svrhu uspostave odnosa. Ciljevi savjetovanja središnja su tema sljedećeg poglavlja. Opisane su sličnosti i razlike u postavljanju ciljeva pri savjetovanju dobrovoljnih i nedobrovoljnih klijenata. Sadržaji, odnosno ključne teme koje se javljaju u savjetovanju i intervencije savjetovatelja usmjerene na promjenu ponašanja opširno su opisane kroz naredno poglavlje kao i tehnike koje je moguće primijeniti u poticanju promjene ponašanja. U ovom prikazu, te tehnike za poticanje promjene ponašanja teorijski su utemeljene na modelima promjene ponašanja. Ova četiri poglavlja završavaju razmatranjem pitanja vezanih uz praćenje, procjenu ishoda i završavanje procesa savjetovanja. Zadnja tri poglavlja drugog dijela knjige posvećena su predstavljanju istraživanja „*Praćenje procesa savjetovanja tijekom posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade*“. Svrha istraživanja bila je stjecanje uvida u proces provedbe savjetovanja s mladima koji su u savjetovalištu upućeni temeljem izrečene posebne obveze. Praćeno je pet aspekata procesa savjetovanja i to: uspostava odnosa, ciljevi, tehnike, sadržaj i ishod savjetovanja. Iako se radi o istraživanju s malim, prigodnim uzorkom, dobiveni rezultati značajni su za bolje upoznavanje tog specifičnog tipa savjetovanja. Stoga rezultati mogu biti temelj za unapređenje prakse psihosocijalnog tretmana maloljetnih počinitelja kaznenih i prekršajnih djela.

Treći dio knjige nosi naziv „*Primjeri dobre prakse*“. Posvećen je predstavljanju prakse iz dvije perspektive. Jedna od perspektiva utemeljena je na zapisima savjetovateljice o procesu savjetovanja s mladićem upućenim na izvršenje posebne obveze uključivanja u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade. Taj prikaz počiva na praktičnom i slikovitom jeziku te praktično prikazuje primjenu znanja prikazanog u prethodnim poglavljima. Kako je u provedbu ove posebne obveze uključeno više stručnjaka i institucija druga perspektiva nudi prijedlog okvira za njihovu suradnju, povezivanje i zajednički pristup. U tu svrhu predstavljen je prijedlog standarda koji daju jasne upute kako povećati kvalitetu provedbe posebne obveze psihosocijalnog tretmana u savjetovalištu za mlade te su dane konkretne smjernice u provedbi ove specifične vrste savjetovanja.

I na kraju, nakon ovog uredničkog provođenja kroz sadržaj knjige, evo i par misli i ocjena izdvojenih iz recenzija o drugim obilježjima knjige:

Jedna od recenzentica navodi da se u knjizi „...ne teži, niti donosi jedinstven stav o tome što je savjetovanje te o učincima istog, budući da je riječ o suviše širokom i kompleksnom pojmu, pristupima, populaciji, vrstama i tipovima. Autorice pokušavaju naći zajedničku nit orijentacijom na vrlo uzak segment savjetovališnog rada te unutar tog prostora kroz višegodišnji zajednički rad ujednačiti različite načine i pristupe, usuglasiti svoje perspektive i znanja te time pokušati unaprijediti konceptualno i kvalitativno, sadržajno i praktično taj specifičan segment savjetovališnog rada“.

Druga recenzentica ocjenjuje da je knjiga “jedna od rijetkih monografija koja tako sistematično, korak po korak, u nekim dijelovima teksta teorijski i empirijski, a u drugim na stručno-praktični način približava čitatelju temu savjetovanja mladih. Radi se o temi koja je rjetko istraživana, a izuzetno je važna iz perspektive više disciplina koja sudjeluju u psihosocijalnom radu s mladima s poteškoćama u socijalnoj integraciji. Ocjenjujem da monografija spaja znanstveni pristup, aktualne teorijske spoznaje i sustavnost u prikazu materije te da će biti značajan vodič stručnjacima u području savjetovanja i pomagačke prakse.”

Priredile:
Prof.dr.sc. Antonija Žižak i
dr.sc. Gabrijela Ratkajec Gašević